

Een gesprek met docent van het jaar Joke de Jong

‘Differentiëren is didactiek van een hogere orde’

Docent van het jaar Joke de Jong past gepersonaliseerd leren dagelijks toe in haar dramalessen aan Het Schoter in Haarlem. Ze coacht ook startende leraren en pleit voor meer begeleiding om differentiatie effectief toe te kunnen passen in de praktijk. ‘Het is een hogere orde van lesgeven die ze niet ondergaan op de opleiding.’

DOOR KARINA MEERMAN

Je geeft drama. Wat is het belang van creatieve vakken voor de vaardigheden van leerlingen?

‘Of het nu drama is, beeldende kunst, textiel of dans, in de creatieve vakken leren leerlingen meerdere oplossingen te bedenken voor een situatie. Wanneer ik dat vertaal naar de theatrale wereld, maak ik gebruik van een waardenvrije en grenzeloze wereld waarin ik de creativiteit en de oplossingsgerichtheid van leerlingen kan prikkelen. Dat doe ik voor iedereen op eigen tempo en langs zijn eigen route. Drama is gericht op leren en een verbeelde werkelijkheid geeft de kaders aan. Dat is heel fantasierijk en maakt dat ze op een andere manier leren kijken en denken.’

Heb je een voorbeeld van hoe dat werkt?

‘Onze brugklas heeft een blok improvisatie. Eerst leren ze de technische aspecten van improvisatie, daarna passen ze die toe. De theatrale wereld biedt andere kansen dan de echte wereld. Als je in het echt een beer tegenkomt op straat, ren je weg. In de theatrale wereld kun je met een beer flirten, praten, dansen. Het ene kind is daar beter in dan het andere, maar het is te leren. Deze vaardigheden komen ook van pas in geschiedenis en aardrijkskunde, ze leren buiten kaders denken. Als je in fantasie met een beer kunt praten, wat kun je dan nog meer? In mijn mentorklas, eerste jaar vwo, werken ze aan een verbeterplan voor een bedrijf. Dat is een complexe, vakoverstijgende opdracht waar ze dramacompetenties zoals verbeelding heel goed kunnen inzetten. Drama is veel meer dan spelen.’

Hoe balanceer jij de verschillende leerniveaus binnen een klas?

‘Didactiek is heel bepalend, maar met pech heb je 30 of 32 leerlingen voor je neus en dat maakt het lastig. Ik begin meestal

‘Kijk naar de persoon achter de leerdoelen’

Een collega en moeder van een mentorleerling had Joke de Jong genomineerd voor Docent van het Jaar in het voortgezet onderwijs. Na een selectieprocedure stond ze in de finale. ‘En toen ik eenmaal finalist was, wilde ik ook winnen!’ Ze is docent Drama op het Schoter in Haarlem en geeft daarnaast ook les op de lerarenopleiding. Voor ze docent werd, werkte ze in de jeugdhulpverlening. ‘Daar leer je kijken naar de persoon achter de kwaal. Als docent moet je de persoon zien achter de leerdoelen.’

Docenten van het jaar 2016 samen met minister Jet Bussemaker (foto Fred Ernst)

klassikaal, maar in de uitleg van het doel en de instructies ga ik al differentiëren. Sommige leerlingen hebben de lange uitleg niet nodig en kunnen direct aan de slag. De middenmoot heeft die wel nodig en de derde groep heeft behoefte aan een verlengde instructie. Het helpt om in drie groepen te denken. In dramalessen ga ik praktisch aan de gang: ik loop langs de groepen en coach individueel. Feedback kun je geven op verschillende niveaus, niet alleen op product, maar ook op gedrag en op houding. Zo kan ik maatwerk leveren in het coachen.'

Wat is het belang van gepersonaliseerd leren?

'Differentiëren maakt het leren uitdagender. Doordat er een keuze is in de leerroute of in het eindproduct, dat kan een toets, werkstuk, presentatie of model zijn, voelt de leerling zich meer eigenaar van het leerproces. Eigenaarschap vergroot de motivatie en leidt naar grotere prestaties.'

Hoe leer je als docent te differentiëren?

'Een docent moet kunnen omgaan met de verschillende competenties en psychologische profielen van al die kinderen. Dat valt of staat met goede didactiek. Lerarenopleidingen besteden daar wel aandacht aan, met de nodige theorie, maar om het goed toe te passen is meer nodig dan vier jaar oefening op de opleiding. Het is didactiek van een hogere orde.'

Moet er meer ruimte komen voor beginnende leraren om dit onder de knie te krijgen?

'ICALT is een onderzoeksproject van de Rijksuniversiteit

Groningen. Daaruit blijkt dat beginnende leraren na hun opleiding nog drie jaar bijscholing en training nodig hebben om met activerende didactiek maatwerk te kunnen leveren. Het frappante is dat maar weinig leraren op de lerarenopleiding zelf activerende didactiek toepassen. En toch wordt van beginnende leraren verwacht dat zij het kunnen. Ik was op bezoek bij de Onderwijsinspectie en zij vroegen waarom differentiatie niet uit de verf komt. Ik zei: 'Omdat beginnende leraren het zelf niet aan den lijve hebben ondervonden.' ●

► Karina Meerman is zelfstandig tekstschrijver en journalist.

Poll: wat drijft docenten?

Docent word je vanuit een passie. Maar wat is nu precies hetgeen waar docenten de meeste energie van krijgen? Is dit de waardering van leerlingen, het overbrengen van vak kennis of wellicht het coachen van leerlingen? Leerling 2020 vroeg het aan docenten via een poll op www.leerling2020.nl/resultaten. Conclusie: de helft van alle docenten (49%) geeft aan energie te krijgen wanneer zij zien dat leerlingen zich ontwikkelen. Op de tweede plaats (14%) geven docenten aan energie te krijgen wanneer hun leerlingen gelukkig zijn. Andere opties waren: leerlingen enthousiast maken voor jouw vakgebied (11%), gewaardeerd worden door leerlingen (9%), leerlingen die jouw lessen begrijpen (8%) en het coachen van leerlingen (8%).